

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Právo

Katedra právní teorie

Studentská vědecká odborná činnost

**PŘEDVÍDATELNOST ROZHODOVÁNÍ
DLE ZÁSAD SPRAVEDLNOSTI V ROZHODČÍM ŘÍZENÍ**

Ondřej Málek

2015/2016

Prohlašuji, že jsem studentskou vědeckou práci na téma *Předvídatelnost rozhodování dle zásad spravedlnosti v rozhodčím řízení* zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně dne 14. 3. 2016.

Ondřej Málek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval paní JUDr. Karin Brzobohaté, Ph.D., za její rady a připomínky, který přede mne postavily nové otázky a přinášely nové úhly pohledu.

Abstrakt

Tato práce nabízí pohled právní teorie na problematiku užití zásad spravedlnosti v rozhodčím řízení. Zvolené téma je řešeno v kontextu právní jistoty coby jednoho ze základních principů materiálně chápané demokratického právního státu. Práce představuje kritiku rozhodování dle zásad spravedlnosti, neboť takové rozhodování popírá požadavek jakékoliv předvídatelnosti rozhodování. Své argumenty opírá o srovnáním přístupů různých právních úprav, jakožto i různých autorů a judikatorní činnosti Ústavního soudu a Nejvyššího soudu. Hlavním zjištěním práce tak je rozpor mezi principem právní jistoty a principem autonomie vůle stran či právem stran rozhodovat o svém osudu (tj. vzdání se práva na projednání před soudem).

Klíčová slova

Rozhodčí řízení, rozhodce, spravedlnost, amiable compositeur, právní argumentace, právní jistota.

Abstract

The work presents theoretical view of arbitration where decision making is based on equity. The chosen topic is solved in connection with legal certainty as a one of basic principles of democratic legal state. The work is a criticism of decision making based on equity because of lack of legal certainty and denying principle of predictability of decisions. The arguments are based on comparison of different legislations as well as opinions of different authors and judiciary of the Czech Constitutional and Supreme court. The main finding of this work is conflict between principle of legal certainty and a principle of freedom of contract or a right of parties to determinate their own fate.

Keywords

Arbitration, Arbitrator, Equity, Amiable compositeur, Legal Argumentation, Legal Certainty.

Obsah

Seznam použitých zkratk	9
ÚVOD	11
1 VÝCHOZÍ DOKTRINÁLNÍ PŘÍSTUPY K ROZHODČÍMU ŘÍZENÍ	13
1.1 Teoretické koncepce rozhodčího řízení	13
1.1.1 Smluvní teorie	13
1.1.2 Jurisdikční teorie	14
1.1.3 Autonomní teorie	14
1.1.4 Smíšená teorie	15
1.2 Povaha rozhodčího řízení v České republice	15
2 PRÁVNÍ JISTOTA A ROZHODOVÁNÍ DLE SPRAVEDLNOSTI	19
2.1 Rozhodování <i>ex aequo et bono</i> a jako <i>amiable compositeur</i>	20
2.2 Spravedlnost jako normativní systém?	22
2.3 Předvídatelnost rozhodování dle spravedlnosti	24
2.3.1 Obecně k právní jistotě	24
2.3.2 Právní jistota v kontextu rozhodčího řízení	26
2.3.3 Předvídatelnost rozhodnutí a právní argumentace	28
3 ZÁVĚR	31
Literatura	33
Česká literatura	33
Cizojazyčná literatura	34
Články	35
Elektronické zdroje	36
Právní předpisy	36
Judikatura	37

Seznam použitých zkratk

ADR	<i>Alternative dispute resolutions</i> (alternativní řešení sporu)
ESD	Evropský soud dvůr
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EÚLP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Občanský soudní řád	Zákon č. 99/1962 Sb., občanský soudní řád
UNCITRAL	Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Ústavní soud	Ústavní soud České republiky
Zákon o rozhodčím řízení	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

ÚVOD

Již v dobách, kdy výkon veřejné moci a s ní související veřejné moci v oblasti soudnictví prakticky neexistoval, bylo nezbytné řešit sporné otázky vztahů mezi lidmi. Řešení sporů od té doby prošlo vývojem přes roli kněze coby soudce podle nadpřirozené moci přírodních sil, přes rozhodce (smluvčího), který opíral svou moc o veřejné mínění¹ až po vznik státních orgánů, které vykonávaly (a dodnes vykonávají) funkci nezávislých soudů². Rozhodčí řízení v dnešní době se ovšem již přesunulo do roviny odlišné – představuje alternativu k rozhodování věci soudem, coby orgánem veřejné moci, který účastníkům (v ideálním případě) nabízí celou řadu pojistek při porušení jejich práv, ale na stranu druhou trpí nedostatky, které ztěžují nebo minimálně oddalují okamžik narovnání vzniklého sporu. Rozhodčí řízení tak „supluje“ neduhy justice, a to zejména délky samotného procesu³, ačkoliv účastníkům sporu neumožňuje stejné množství prvků ochrany jejich práv; jak ostatně uvádí soudce Ústavního soudu Jaromír Jirsa: „Spor vyřeší obecné soudy v řízení, které má pojistek proti nespravedlnosti až příliš; o to je těžkopádnější a delší.“⁴ V obdobném duchu se vyjádřil i ústavní soudce Tomáš Lichovník, a to v příspěvku⁵ předneseném na konferenci Soudní a mimosoudní projednávání sporů, kde se vyslovil pro rozhodčí řízení (ale i jiné ADR) jako cestu, která by mohla přispět k tomu, aby „soudy více soudily a méně rozhodovaly.“ Kritizoval tím tak zejména projednávání sporů malého rozsahu a sporů, které jsou sice sporné, ale nikdo jim neodporuje. Smluvní strany tak mohou stát před následující volbou: Jsme ochotni akceptovat delší dobu projednávání našeho sporu, který může vzniknout, nebo preferujeme rychlejší řešení sporu, ovšem s určitými „omezeními“ našich práv? Tato otázka je otázkou zásadní, a to zejména s ohledem na

¹ Takto se k rozhodčímu řízení staví například Korán. (OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012. S. 116-118.)

² SCHELLE, Karel, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. S. 12.

³ JIRSA, Jaromír. Jak se dnes snáší rozhodčí řízení s občanským soudním řádem (aneb několik úvah na věčné téma podpůrného použití o. s. ř. na řízení před rozhodci). In: *pravni prostor.cz* [online]. Atlas consulting, a. s., publikováno 8. 12. 2015 [cit. 8. 12. 2015].

⁴ JIRSA, op. cit.

⁵ LICHOVNÍK, Tomáš. Soudní a mimosoudní řešení sporů jako krok k odbřemenění justice. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HAVLÍČEK, Karel KOVÁŘOVÁ, Daniela (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi. Stati a judikatura*. Praha: HBT, 2015. S. 51-53.

nepopiratelné právo na spravedlivý proces, zejména jak je definováno v čl. 6 EÚLP, kde toto právo nemůžeme omezit jen na právo na spravedlivé projednání nezávislým a nestranným soudem, ale je nutné jej vnímat i v kontextu (někdy opomíjeného) práva na projednání v přiměřené lhůtě⁶.

Ze své podstaty takové řešení sporů soukromými osobami přináší řadu odlišností od projednání před orgány soudní moci. Právě jednou z těchto odlišností je možnost se více či méně odchýlit od hmotněprávních ustanovení – v případě české právní úpravy jde tedy o možnost užití tzv. zásad spravedlnosti (rozhodování dle ekvity či *ex aequo et bono*).

Zcela předvídatelným požadavkem subjektů právních poměrů je, že případný spor plynoucí z takového právního poměru bude rozhodnut v souladu s právem a s tím, jak je orgány veřejné moci aplikováno⁷. Otázka kladená touto prací tedy je právě vztah rozhodování dle spravedlnosti s právní jistotou. Snaží se tak odpovědět na otázku, zda rozhodování dle zásad spravedlnosti naplňuje požadavek předvídatelnosti rozhodování.

První část práce se věnuje úvodu do problematiky rozhodčího řízení a rozhodování dle zásad spravedlnosti. Značný prostor je tak věnován povaze rozhodčího řízení a rozlišení rozhodování dle zásad spravedlnosti (kteréžto je známo například v našem právním řádě) a rozhodování jako *amiable compositeur*, jak je známo ve Francii. Tohoto cíle se pokouším dosáhnout srovnáním názorů jednotlivých tuzemských i zahraničních autorů zabývajících se danou problematikou, případně doplňuji i pohled judikatury. Na teoretickém základě je pak vystavěna druhá část této práce, která představuje její těžiště, které pracuje s již nastíněnou otázkou kladenou touto prací. Mělo by jít o spojení poznatků právní teorie a metodologie s prezentovaným teoretickým úvodem, tj. řešení otázky předvídatelnosti rozhodování dle zásad spravedlnosti v kontextu právní metodologie a právní teorie.

⁶ Hledání řešení problému s nedostatečnou flexibilitou a rychlostí obecných soudů v rozhodčím řízení ovšem není jen izolovaným problémem České republiky a její justice; jmenujme rozhodnutí ESLP ve věci Sümerli v. Německo, které mimo jiné konstatuje, že právo německé neposkytuje dostatečné procesní prostředky pro ochranu práv vyplývajících z EÚLP. Jak uvádí Alexander J. Bělohávek, mimosoudní způsoby řešení sporů stále více nahrazují státní moc tam, kde je tato z řady důvodů nefunkční nebo alespoň méně efektivní. (BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*. Praha: C. H. Beck, 2012. S. 13.)

⁷ Srov. MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. Praha: C. H. Beck, 2010. S. 25.

1 VÝCHOZÍ DOKTRINÁLNÍ PŘÍSTUPY K ROZHODČÍMU ŘÍZENÍ

1.1 Teoretické koncepce rozhodčího řízení

Velká řada otázek dotýkajících se problematiky rozhodčího řízení vychází z doktrinálního názoru na charakter rozhodčího řízení. Typickým rozlišujícím prvkem těchto teoretických přístupů je vztah státu a rozhodčího řízení⁸ – lze se tak setkat s představou rozhodčího řízení jako systému odvozeného od soudní moci státu a alternativu k němu až po představu soukromoprávního způsobu řešení sporu, který je absolutně nezávislý na státní moci⁹. Současná teorie v tomto ohledu hovoří o čtyřech teoretických konceptech rozhodčího řízení – teorii smluvní, teorii jurisdikční, teorii smíšené a autonomní teorii.

1.1.1 Smluvní teorie

Základ smluvní teorie (*contractual theory*) spočívá v autonomii stran, tedy odvozuje pravomoc rozhodců k projednávání a rozhodování sporu výlučně z rozhodčí smlouvy¹⁰. Je zde tedy patrné výsostné postavení vůle stran: strany dobrovolně uzavřely smlouvu, dobrovolně se rozhodly svůj spor řešit cestou rozhodčího řízení a dobrovolně souhlasí, že rozhodčí nález splní¹¹. Role národního práva je zde tak omezena pouze pro vyplnění smluvních mezer či na vybrané otázky (arbitrability sporu, uplatnění veřejného pořádku). V extrémním pojetí v mezinárodní arbitráži pak dochází i k absolutnímu upozadění národního práva a rozhodcům dává téměř absolutní svobodu limitovanou spíše mezinárodním právem – někteří autoři proto hovoří o transnacionální teorii¹².

⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2013. S. 71.

⁹ ROZEHNALOVÁ, op. cit, s. 71-72.

¹⁰ RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komře České republiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2003. S. 20-22.

¹¹ ROZEHNALOVÁ, op. cit, s. 74.

¹² GAILLARD, Emmanuel. Three Philosophies of International Arbitration. In: ROVINE, Arthur. W. (eds.). *Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation. The Fordham Papers 2009*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. S. 305-310.

V případě, její klasické podoby je pak rozhodce vnímán jako zástupce stran, který zjišťuje obsah dohody, kterou strany uzavřely. Role rozhodců podle smluvní teorie tedy nespočívá v nalézání práva, ale v narovnávání smluvního vztahu¹³.

1.1.2 Jurisdikční teorie

Jurisdikční teorie (*judicial theory*), stojící v opozici k teorii smluvní, naopak vychází ze zákonného rámce rozhodčího řízení. Pravomoc rozhodce je tak delegovanou pravomocí státu, nikoliv dohodou stran¹⁴. Stát tak nejenže umožňuje samotnou existenci rozhodčího řízení, ale též si ponechává pravomoc k jeho regulaci. Ostatně z delegace pravomoci státu se následně i odvozuje nepřezkoumatelnost rozhodnutí rozhodce, resp. si stát ponechává možnost pouhé kontroly dodržení procesních postupů zásadních pro zajištění dílčích prvků práva na spravedlivý proces. Tento doktrinální přístup tak s sebou nese omezenost geografickým vymezen působení, neboť chceme-li rozhodčí řízení odvodit od státní moci, musíme jej odvodit pouze od státní moci konkrétního státu, který svou soudní moc může vykonávat toliko na svém vlastním území¹⁵. Jurisdikční teorie tak vychází z předpokladu, že každý stát má právo regulovat a kontrolovat aktivity realizované na svém území.

Ani přes podstatnou roli státu v případě tohoto přístupu nelze konstatovat, že by se do ní žádným způsobem nepromítala autonomie vůle stran – dochází pouze k odvození autonomie vůle stran a rozhodce z konkrétní právní úpravy, která autonomii vůle stran i omezuje. Autorita rozhodce se tak stejně jako role soudce odvozuje od státu, avšak nominace rozhodce je záležitostí stran¹⁶.

1.1.3 Autonomní teorie

Autonomní teorie představuje teorii nejmladší – odmítá ostatní teorie a snaží se o chápání rozhodčího řízení jako řízení *sui generis*. Nejde tedy o doktrínu ovlivněnou právem či

¹³ BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkon rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 25.

¹⁴ BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkon rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 27.

¹⁵ Emmanuel Gaillard v této souvislosti hovoří o tzv. „*mono-localization*“ theory a charakterizuje ji jednoduchým přirovnáním: „I am an arbitrator sitting in London, I must act like an English judge.“ (GAILLARD, op. cit., s. 305-310.)

¹⁶ ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 71-74.

institucemi fóra¹⁷. Dle mého názoru jde tak spíše o teorii, jejíž uplatnitelnost je omezená pouze na mezinárodní arbitráž. Osobně tuto teorii (shodně s Gaillardem) považuji spíše za silně krajní pozici smluvní teorie (tedy v podobě výše označené transnacionální teorie), a to právě z důvodu opět zdůrazňované autonomie stran a nezávislosti na národním právu.

1.1.4 Smíšená teorie

V případě teorie smíšené lze již z názvu dovodit, že představuje cestu hledání kompromisu mezi teorií jurisdikční a teorií smluvní (tj. mezi dvěma více či méně krajními pozicemi)¹⁸. Vhodně tuto teorii vystihuje Sauser-Hall, který uvádí, že „rozhodčí řízení je speciálním institutem *sui generis*, který má svůj základ v dohodě stran a své procesní účinky odvozuje od civilního práva“¹⁹. Rozhodčí řízení pohledem tohoto přístupu tak lze popsat jako smíšený procesní institut, který má původ v dohodě stran, ale pohybuje se v mezích určitého práva, které umožňuje za stanovených podmínek konání arbitráže.

Obdobně jako jsem se vyjádřil k autonomní teorii, nepovažuji smíšenou teorii za doktrínu samostatnou, ačkoliv se k ní kloní někteří významní autoři²⁰. Shodně s Alexanderem Bělohlávkem²¹ se domnívám, že smíšené teorie dostatečně jasně nestanovuje hranice svého vymezení a vždy půjde jen o větší či menší míru projevení jednoho ze dvou hlavní proudů (tj. teorie smluvní nebo jurisdikční).

1.2 Povaha rozhodčího řízení v České republice

Povaha rozhodčího řízení v České republice bývá dovozována z činnosti Ústavního soudu, který se ve svých usneseních nálezech obecně kloní k teorii smluvní. Tento příklon ke smluvní teorii je dovozován z řady rozhodčích nálezů, které prakticky vždy zdůrazňují existenci smluvního poměru mezi stranami sporu a rozhodci a stejně tak je odmítáno odvození role rozhodce od soudní moci²². Ústavní soud tak dovodil, že v povaze rozhodčího řízení

¹⁷ ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 76-77.

¹⁸ BĚLOHLÁVEK, Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, op. cit., s. 34-35.

¹⁹ Cit. podle ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 76.

²⁰ Např. Naděžda Rozehnalová. (ROZHENALOVÁ, op. cit., s. 80-81.)

²¹ BĚLOHLÁVEK, Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, op. cit., s. 35.

²² Např. usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 174/02 nebo usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 533/10.

výrazně převažují prvky smluvní a pravomoc rozhodců je odvozována od soukromé moci stran určovat svůj osud a nikoliv od svrchované moci státu²³. Strany sporu se tak dopředu vzdaly (části) svých práv vyplývajících z práva na spravedlivý proces ať jej již budeme vnímat z pohledu čl. 6 odst. 1 EÚLP či čl. 36 Listiny, a to znajíce důsledků svého počínání²⁴.

Na stranu druhou lze se v praxi Ústavního soudu setkat i s názorem²⁵, který rozhodčí řízení považuje za alternativu k řízení soudnímu a ostatně tento názor vyjádřili i někteří ústavní soudci ve své přednáškové nebo publikační činnosti²⁶. Názor, že je rozhodčí řízení v ČR chápáno více či méně pouze na základě smluvní teorie, považuje za chybný i Alexander Bělohlávek²⁷ ve svém komentáři. I přes smluvní povahu dovozovanou mnoha autory z judikatury Ústavního soudu se domnívá, že rozhodčí řízení má spíše povahu jurisdikční (případně smíšenou). Tento svůj názor dokládá i řadou argumentů: „Reálná praxe totiž u nás od počátku aplikace zákona o rozhodčím řízení, která s sebou postupně nesla nebývalý rozmach rozhodčího řízení, s rozhodčím řízením fakticky zachází jako s plnohodnotnou alternativou řízení soudního. Ostatně díky koncepci veřejné moci vlastní tuzemskému právnímu pojetí je čistě smluvní pojetí rozhodčího řízení více než sporné. Kromě toho nelze přehlížet fakt, že je to výlučně právo, které stanoví mantinely pro rozhodčí řízení, zejména v podobě hranic objektivní arbitrability, a její dodržování kontroluje. (...) Tuzemské rozhodčí nálezy tedy v ČR nepodléhají žádnému exequaturnímu řízení a nabytím právní moci (doručením stranám) jsou vykonatelné a lze se domáhat jejich výkonu prostřednictvím orgánů veřejné moci. Právě institut *právní moci* je typický pro jurisdikční a adjudikační charakter rozhodování.”

S ohledem na již zmíněný příklon Ústavního soudu ke smluvní teorii rozhodčího řízení, Ústavní soud opakovaně judikuje, že rozhodce není orgánem veřejné moci. V usnesení

²³ POSPÍŠIL, Ivo in: WAGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, et al. *Listina základních práv a svobod (Komentář)*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. S. 741-742.

²⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo*, op. cit., s. 207-208.

²⁵ Např. usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3227/07.

²⁶ Např. JIRSA, Jaromír. Jak se dnes snáší rozhodčí řízení s občanským soudním řádem (aneb několik úvah na věčné téma podpůrného použití o. s. ř. na řízení před rozhodci). In: *pravni prostor.cz* [online]. Atlas consulting, a. s., publikováno 8. 12. 2015 [vid. 8. 12. 2015]. Stejně tak: LICHOVNÍK, Tomáš. Soudní a mimosoudní řešení sporů jako krok k odbřemenění justice. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HAVLÍČEK, Karel KOVÁŘOVÁ, Daniela (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi. Stati a judikatura*. Praha: HBT, 2015. S. 51-53.

²⁷ BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 30-33.

sp. zn. II. ÚS 2620/09 ze dne 5. 1. 2010 pak doslova uvádí, že „rozhodci ad hoc, jejich senáty ani rozhodčí soud nejsou orgánem veřejné moci a z tohoto důvodu nejsou jejich rozhodnutí Ústavním soudem přezkoumatelná.“²⁸

Osobně se s názorem Ústavního soudu neztotožňuji a v zásadě zastávám názor shodný s Alexanderem Bělohlávkem. Domnívám se, že nazírání na rozhodčí řízení prošlo v historii svým vývojem. V dobách dřívějších nejspíše rozhodčí řízení sloužilo rozhodování sporů mezi obchodníky na tržišti, kde bylo třeba spory rozhodovat ihned na místě a za použití práva obchodníků (z nichž se později vyvinulo *lex mercatoria*), čemuž soudy nemohly dostát²⁹. V moderním právním státě, který má prakticky monopol na rozhodování o právech a povinnostech subjektů práva, by ovšem bylo nemyslitelné, aby existoval (vynutitelný) způsob rozhodování o právech a povinnost bez zákonem stanoveného rámce. Jak upozorňuje Bělohlávek³⁰, je jurisdikční přístup patrný zejména v mezinárodní arbitráži: „Takové řízení totiž neprobíhá a ani nemůže probíhat mimo území konkrétního státu a je nezbytné akceptovat právní rámec státu místa řízení, zda tento rozhodčí řízení připouští, či nikoliv, v jakém rozsahu a za jakých podmínek. Řízení tedy probíhá v rámci určité konkrétní jurisdikce a v rámci určitého konkrétního právního a ústavního systému, který buď umožní, nebo neumožní projednání a rozhodnutí sporu soukromoprávními subjekty na základě platné rozhodčí smlouvy a stanoví i věcný právní rámec arbitrability sporů.“ K názoru, který zastávám se kloní i Nejvyšší soud³¹ (tedy v opozici ke smluvní teorii zastávané Ústavním soudem), který zdůrazňuje, že rozhodčí řízení, ačkoliv vychází z dohody stran, má zákonnou základnu. I přesto ovšem Nejvyšší soud uzavřel, že rozhodčí řízení nelze k soudnímu řízení připodobnit.

²⁸ Shodně pak usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1300/07, sp. zn. II. ÚS 805/06 nebo sp. zn. I. ÚS 533/10.

²⁹ BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 36.

³⁰ BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 36.

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 239/2014.

2 PRÁVNÍ JISTOTA A ROZHODOVÁNÍ DLE SPRAVEDLNOSTI

Jednou z odlišností rozhodčího řízení, která je známá řadě právních úprav je možnost rozhodovat nejen podle (hmotného) práva, ale rozhodovat dle tzv. zásad spravedlnosti (též dle ekvity nebo *ex aequo et bono*³²) či jako *amiable compositeur*. Rozhodci jsou obecně vázáni k rozhodování dle hmotného práva, tedy rozhodování dle právního řádu rozhodného pro konkrétní spor, nadto jsou ovšem dle obecně uznávaného názoru vázáni způsobem, jakým je rozhodný právní řád ve svém domovském státě aplikován³³. Nicméně příslušná národní právní úprava může stranám dát možnost³⁴ užití i jiného „pramene“ rozhodování než kterým je hmotné právo, tedy užití specifického hodnotového systému – zásad spravedlnosti (či *amiable compositeur*, v některých případech jsou pak dány obě možnosti³⁵). Jak vhodně upozorňuje Naděžda Rozehnalová³⁶, toto specifikum vlastní rozhodčímu řízení s sebou přináší mnohé problémy – počínaje odlišení těchto dvou způsobů rozhodování a stanovení jejich mezí, po identifikaci metod, které s takovým rozhodováním souvisejí.

Kromě problémů zmíněných Naděždou Rozehnalovou bychom mohli dále pokračovat i samotnými filozofickými otázkami vážícími se ke spravedlnosti. Jak vhodně rozlišuje Miloš

³² Někteří autoři odlišují rozhodování dle ekvity (aplikace spravedlnosti v rámci právního řádu) a rozhodování *ex aequo et bono* (aplikace spravedlnosti vně právního řádu). Osobně se domnívám, že takovéto rozlišení postrádá výraznějšího smyslu a jde spíše o formální koncipování rozdílu bez jeho faktické existence (připustíme-li tento rozdíl, rozhodování dle ekvity by bylo de facto totožné s rozhodováním jako *amiable compositeur*). V této práci tedy rozhodování dle zásad spravedlnosti ztotožňuji s rozhodováním *ex aequo et bono* a rozhodování dle ekvity. K tomu dále viz BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 942-944.

³³ BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 928-929.

³⁴ Zdůrazňuji zde skutečnost, že jde pouze o možnost danou stranám. V případě české právní úpravy se tak strany mohou rozhodnout již v samotné rozhodčí smlouvě nebo mohou rozhodce k rozhodování dle zásad spravedlnosti zmocnit kdykoliv během rozhodčího řízení, tj. až do doby vydání rozhodčího nálezu (vč. ústní dohody při jednání v rámci rozhodčího řízení, kdy se tak strany výslovně dohodou a dojde k zápisu do protokolu). Některé země (např. Švýcarsko nebo Nizozemí) pak připouštějí i implicitní zmocnění rozhodce k rozhodování dle ekvity. (BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 929.)

³⁵ Taková situace se týká zejména států, které plně převzaly vzorový zákon UNCITRAL, který tuto možnost dává v čl. 28 odst. 3. Rozhodčí řád UNCITRAL pak tuto možnost stanovuje v čl. 35 odst. 2. Dále k tomu viz např.: WEBSTER, Thomas H. *Handbook of UNCITRAL Arbitration*. London: Sweet & Maxwell, 2010. S. 528.

³⁶ ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 273.

Večeřa³⁷, spravedlnost může být vymezena nejen velmi obecně, ale i jako spravedlnosti dílčí, tedy jako okruhy spravedlnosti vycházející ze základních oblastí společenského života, kterými jsou zejména ekonomika, politika, právo, morálka a náboženství. Za tyto okruhy pak považuje zejména etickou spravedlnost, legální spravedlnost, sociální spravedlnost, ekonomickou spravedlnost a politickou spravedlnost. S těmito okruhy pak spravedlnosti souvisí samotné přiřazení atributu „spravedlivý“ jednotlivým objektům, na něž požadavek spravedlnosti uplatňujeme. Jednotlivé okruhy tak představují dílčí oblasti spravedlnosti, které mohou korespondovat s rozdílnými normativními a hodnotovými systémy, které pro spravedlnostní hodnocení použijeme. Z oné plurality okruhů spravedlnosti ovšem plyne jeden ze zásadních problémů spravedlnosti, totiž možnost hodnocení lidského chování dle různých normativních systémů, jejichž hodnocení chování člověka může být rozdílné. Jinými slovy, totéž lidské chování může být nazíráno různými normativními a hodnotovými rámci, jejichž hodnocení chování může být kontradiktorně odlišné.

Nicméně jde o způsob rozhodování svým způsobem charakteristický pro projednávání sporu před rozhodci, což vhodně vystihl již Aristoteles: „Rozhodce směřuje k dosažení spravedlnosti, soudce k aplikaci práva.“³⁸

2.1 Rozhodování *ex aequo et bono* a jako *amiable compositeur*

Jak již bylo nastíněno výše, rozhodování dle zásad spravedlnosti a působení rozhodce jako *amiable compositeur*, jsou dvě koncepce rozhodování stojící vedle rozhodování dle hmotného práva, kterým by byl rozhodce vázán, pokud by nedošlo k dohodě stran o takovém způsobu rozhodování. Pokusím se dále vymežit rozdíl mezi těmito dvěma koncepcemi, přičemž budu vycházet z porovnání přístupu francouzského práva a přístupu práva českého společně s právem švýcarským.

³⁷ VEČEŘA, Miloš. *Spravedlnost v právu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. S. 13-18, 69 a násl.

³⁸ Cit. podle: MAYER, Pierre. Reflections on the International Arbitrator's Duty to Apply the Law. In: LEW, Julian D. M., MISTELIS, Loukas A. (eds.). *Arbitration Insights. Twenty Years of the Annual Lecture of the School of International Arbitration*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2007. S. 289

*Amiable compositeur*³⁹ (z pohledu francouzského práva⁴⁰) představuje „proces hledající právo a spravedlnost za účelem nalezení nejspravedlivějšího řešení“⁴¹. Osobně se domnívám, že nejde až tak o možnost absolutního odchýlení se od hmotného práva, jako spíše o možnost řešení specifik, která se mohou v daném případě objevit, ale právo by je neřešilo způsobem, který bychom mohli označit za spravedlivý, či lépe řečeno, právo by je řešilo způsobem, který bychom označili za nespravedlivý⁴². S tímto pohledem se shoduje i rozhodčí nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře č. 3327 z r. 1981, který pro *amiable composition* považuje za charakteristické omezení zohlednění práva a dává převahu jiným faktorům, které umožní „zdravé zacházení“ bez ohledu na právní normu.⁴³

Na stranu druhou, lze se setkat i ve Francii s výkladem, který svým způsobem stírá rozdíl mezi *amiable composition* a rozhodování *ex aequo et bono*. Jak vyplývá např. z rozhodnutí *Cour d'appel de Paris* ve věci *Société Centrale Fotovista v. Vanoverbeke et al.* (2004)⁴⁴, v případě, že dojde k rozhodování jako *amiable compositeur*, rozhodce stále rozhoduje dle hmotného práva. Toto hmotné právo ovšem musí podstoupit hodnocení spravedlností; na rozhodci tak bude odůvodnění, že aplikace právní normy je v souladu se spravedlností. V případě, že pak rozhodce neodůvodní, proč je právní norma aplikovaná v rozhodovaném sporu v souladu se spravedlností, je dán důvod pro zrušení takového rozhodčího nálezu. Je zde

³⁹ Alexander Bělohlávek tento pojem poněkud nešťastně překládá jako „jednání smířčího orgánu“ (BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. Praha: C. H. Beck, 2012. S. 453). Tento překlad je dle mého zavádějící neboť *amiable composition* není smírné řešení sporu (jehož výsledkem by byla dohoda jako je tomu např. v případě mediacce), ale jde o „plnohodnotné“ rozhodčí rozhodování sporu se všemi svými procesními aspekty. (Viz ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 274).

⁴⁰ Ve Francii je tato možnost dána ustanovením čl. 1478 Code de Procédure Civile: „Le tribunal arbitral tranche le litige conformément aux règles de droit, à moins que les parties lui aient confié la mission de statuer en amiable composition.“ Čl. 1512 pak tuto možnost rozšiřuje i na mezinárodní rozhodčí řízení.

⁴¹ Citováno podle ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 274.

⁴² Někteří právní filozofové hovoří spíše o citu člověka pro nespravedlnost než pro spravedlnost. K tomu dále viz VEČEŘA, *Spravedlnost v právu*, op. cit., s. 7 a násl., 138-139.

⁴³ DERRAINS, Yves, JARVIN, Sigvard. *Collection of ICC Arbitral Awards 1974-1985*. Deventer: Kluwer Law and Taxation Publishers, 1998. S. 436.

⁴⁴ *Revue de l'arbitrage*, r. 2004, č. 4, s. 907-916.

tak dle mého názoru patrný rozdíl mezi tradičním a moderním chápáním *amiable compositeur*⁴⁵. Zatímco dříve představovala činnost rozhodce jako *amiable compositeur* spíše korektiv aplikace hmotného práva, umožňuje dnes úplné vyloučení aplikace právních norem neboť budou rozhodcem shledány „nespravedlivými“.

Rozhodování dle zásad spravedlnosti (*ex aequo et bono*) se kromě české právní úpravy⁴⁶ objevuje například i v právní úpravě rozhodčího řízení ve Švýcarsku, které se vyznačuje velkou podporou rozhodčího řízení jak ve vztazích mezinárodních, tak ve vztazích tuzemských⁴⁷. Právní úprava rozhodčího řízení je ve Švýcarsku rozdělena do občanského soudního řádu⁴⁸ (upravuje rozhodčí řízení bez mezinárodního prvku), který možnost rozhodování na základě spravedlnosti zakotvuje v čl. 381, a do spolkového zákona o mezinárodním právu soukromém⁴⁹, který tuto možnost obsahuje v čl. 187. Rozhodování dle zásad spravedlnosti může být též chápáno jako nástroj usnadňující rozhodování se zřetelem k tomu, že rozhodci nemusí být osoby znalé práva⁵⁰ a v případě české právní úpravy na ně jsou kladeny prakticky nulové nároky⁵¹.

2.2 Spravedlnost jako normativní systém?

Thomas Hobbes⁵² staví svoji myšlenku společenské regulace⁵³ na přirozeném stavu společnosti všech proti všem (*bellum omnium contra omnes*). Přirozený stav je tak charakterizován rovností lidí⁵⁴ a právem všech na všechno. V takové situaci jsou lidé nuceni

⁴⁵ HERBOCZKOVÁ, Jana. Amiable compositeur v mezinárodním rozhodčím řízení. *Právní rozhledy*, 2008, č. 17, s. 632-637.

⁴⁶ V případě české právní úpravy je tato možnost dána § 25 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení.

⁴⁷ BĚLOHLÁVEK, *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*, op. cit., s. 751.

⁴⁸ *Code de procédure civile*.

⁴⁹ *Loi fédérale sur le droit international privé*.

⁵⁰ ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 278.

⁵¹ § 4 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení.

⁵² HOBBS, Thomas. *Leviathan, neboli, O podstatě, zřízení a moci státu církevního a občanského*. Praha: Melantrich, 1941.

⁵³ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995. S. 39.

⁵⁴ KRSKOVÁ, Alexandra. *Dejiny politickej a právnej filozofie*. Bratislava: IURA EDITION, 2011. S. 305.

se neustále obávat své násilné smrti (člověk je zde člověku vlkem – *homo homini lupus est*). Život člověka tak „trpí osamělostí a nouzí, je bídný, brutální a krátký.“ Tento všeobecný chaos může být odvrácen jen silnou vládou v rukou jedince. Nejvýznamnějším způsobem regulace společnosti je zcela nepochybně regulace normativní, tj. ta regulace, která je uskutečňována společenskými normativními systémy⁵⁵. Společenských normativních systémů můžeme rozlišit několik – např. právo, morálku, náboženství. Tyto společenské normativní systémy se skládají z jednotlivých norem, které regulují chování lidí a stanovují, které chování je žádoucí a které naopak nežádoucí⁵⁶.

Aby společenské normativní systémy mohly plnit svoji regulační funkci, tj. aby mohly jako regulující systémy působit na systémy regulované za účelem zachování nebo změny těchto regulovaných systémů, je nezbytné naplnění několika podmínek⁵⁷. V první řadě je nutná znalost předmětu regulace (tj. znalost společenských vztahů, na které má příslušný normativní systém působit), znalost skutečného stavu a znalost žádoucího stavu. Jinými slovy, aby mohl společenský normativní systém plnit svoji regulační funkci, je nezbytné, aby regulované subjekty byly srozuměny s tím, na jaké oblasti jejích vztahů regulace dopadá, jaký je stav těchto vztahů v aktuálním okamžiku a jaký je stav žádoucí.

Právo⁵⁸ v tomto systému normativních systémů zaujímá svým způsobem specifické postavení, neboť je obvykle jediným normativním systémem, který je státem uznán za právně závazný (tj. je obsažen v tzv. pramenech práva) a je jím i vynucovaný⁵⁹. Na právo ovšem současně působí i jiné normativní systémy. Neprávní norma může získat státem stanovenou formu pramene práva a stane se tak právní normou⁶⁰. Obsah pravidla chování však při přijetí za právní normu nemusí zůstat totožný s pravidlem, které bylo obsaženo v jiném normativním

⁵⁵ KNAPP, op. cit., s. 39.

⁵⁶ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. S. 29.

⁵⁷ KNAPP, op. cit., s. 40.

⁵⁸ BOGUZSAK, JIŘÍ in. BOGUZSAK, Jiří, ČAPEK, Jiří, GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Praha: ASPI, 2004. S. 29.

⁵⁹ Obdobným způsobem (tj. formálním kritériem) vymezuje právní normy i František Weyr. (VEČEŘA, Miloš. Weyrova formální teorie práva jako skutečná teorie práva? In: VEČEŘA, Miloš, STRACHOŇOVÁ, Monika, HAPLA, Martin (eds.). *Weyrův den právní teorie*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. S. 100-109.)

⁶⁰ GERLOCH, op. cit., s. 30-31.

systemu; ačkoliv tak bude právní norma regulovat stejnou oblast jako například norma morální, obsah těchto norem může být odlišný až kontradiktorní. K takové situaci ovšem nemusí dojít vždy, neboť velká část právních norem nemá morální aspekt⁶¹. V souvislosti s rozdílem obsahu norem jednotlivých normativních systémů je nutno též striktně odlišit formy odpovědnosti vyplývající z odlišného obsahu norem, které jsou obsaženy ve více normativních systémech. Je tak nutno zvlášť hovořit o odpovědnosti právní a například právě o odpovědnosti morální (v kontextu morálních norem)⁶².

V kontextu problematiky řešené touto prací je otázkou, zdali zásady spravedlnosti lze pro potřeby arbitráže chápat jako normativní systém. Dle některých autorů svým způsobem o normativní systém jde, přičemž tyto normy nejsou obecně vymezeny, ale budou rozhodcem stanoveny až pro rozhodovaný případ⁶³. Rozhodce tak bude stát v roli kvazizákodárce, neboť z obecných morálních, přirozenoprávních či jiných norem bude vytvářet pravidla aplikovatelná výlučně na konkrétní případ takovým způsobem, aby bylo výsledkem možno označit za spravedlivý. Zásady spravedlnosti tak dle takového názoru budou tvořit normativní systém uplatnitelný pouze v konkrétním případě, přičemž tyto normy bude tvořit výhradně rozhodce s cílem dosažení spravedlnosti. Osobně tento názor nesdílím a považuji v tomto případě spravedlnost spíše za hodnotu a argumentační nástroj činnosti rozhodce. Nejde totiž o ucelený normativní systém, který by byl kodifikován nebo alespoň objektivně zjištělný; zásady spravedlnosti nepůsobí pak ani uceleně jako je tomu například u práva obyčejového⁶⁴.

2.3 Předvídatelnost rozhodování dle spravedlnosti

2.3.1 Obecně k právní jistotě

Zcela legitimním požadavkem subjektů právních poměrů je, že případný spor plynoucí z takového právního poměru bude rozhodnut v souladu s právem a s tím, jak je orgány veřejné moci aplikováno⁶⁵. Právní subjekty tak své chování neopírají jen o právní normy, ale též o

⁶¹ GERLOCH, op. cit., s. 30-31. BOGUSZAK, op. cit., s. 36-37.

⁶² GERLOCH, op. cit., s. 30-31.

⁶³ BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 938-939.

⁶⁴ LISSE, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*. Praha: Linde, 2012. S. 515.

⁶⁵ MELZER, op. cit., s. 25.

jejich interpretaci prováděnou soudy. Je zde tak nezbytné, aby tato interpretační praxe byla určitým způsobem předvídatelná a kontinuální, jinými slovy, aby nedocházelo k bezdůvodné změně judikatorní praxe, tj. aby byl naplněn princip právní jistoty⁶⁶.

Právní jistota je hodnotou, která je imanentní právnímu státu⁶⁷, a v návaznosti na předchozí odstavec ji lze definovat jako „stav, za kterého lze předvídat a spoléhat, že rozhodnutí příslušných orgánů v individuálních případech budou odpovídat spravedlnosti ve formálním smyslu, tedy že v případech obdobných bude rozhodováno obdobně (a v rozdílných rozdílně)“⁶⁸. Obdobně se k otázce právní jistoty vyjadřuje i Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 690/01⁶⁹: „Ke znakům právního státu a mezi jeho základní hodnoty patří neoddělitelně princip právní jistoty (čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR), jehož nepominutelným komponentem je nejen předvídatelnost práva, nýbrž i legitimní předvídatelnost postupu orgánů veřejné moci v souladu s právem a zákonem stanovenými požadavky. Tato předvídatelnost postupu orgánů veřejné moci je vyjádřením maximy, na základě níž se lze v demokratickém právním státě spolehnout na to, že ve své důvěře v platné právo nikdo nebude zklamán. Pouze takto předvídatelné chování naplňuje v praxi fungování materiálně chápáného demokratického právního státu a vylučuje prostor pro případnou svévoli.“

Normativní systémy (o nichž jsem hovořil v kap. 2.2), které zpravidla jasně stanovují co býti má, stojí v základu předvídatelnosti rozhodování. Domnívám se tak, že právní jistota v první řadě vychází z možnosti objektivního poznání práva (k tomu např. Brozek Bartosz⁷⁰: „Právo lze považovat za jisté, pokud je poznatelné.“), které prostřednictvím právních norem dává adresátům právních norem celkem jasnou představu toho, co má být⁷¹. Jinými slovy, princip právní jistoty (v kontextu právního systému kontinentální Evropy) tedy nezahrnuje „pouze“ konzistentnost rozhodování soudů a orgánů veřejné moci, ale zejména pak i možnost

⁶⁶ MELZER, op. cit., s. 25.

⁶⁷ KNAPP, op. cit., s. 205. BOGUSZAK, op. cit., s. 281. VACULÍKOVÁ, Naděžda. Právna istota. In: MRVA, Michal (eds.). Normatívna analýza inštitútu legiskvakancie. Bratislava: Univerzita Komenského, 2009. S. 85-88.

⁶⁸ BOGUSZAK, op. cit., s. 281.

⁶⁹ Shodně pak např. i nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV.ÚS 334/11.

⁷⁰ BARTOSZ, Brozek. Právní jistota jako strukturální stabilita. In: GERLOCH, Aleš, TRYZNA, Jan, WINTR, Jan (eds.). *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. S. 145.

⁷¹ WEYR, op. cit., s. 34.

seznámit se s obsahem jednotlivých právních norem. Jde tak o ontologickou interpretaci právní jistoty, kdy „právo lze považovat za jisté proto, neboť jednoduše je právem“⁷². Zásady spravedlnosti ovšem neumožňují, aby se s nimi strany potenciálního sporu jakkoliv seznámily, a to z důvodů, které jsem uvedl v kap. 2.2, tj. zejména, že nejsou žádným způsobem kodifikovány (ani být kodifikovány nemohou⁷³) a nejsou ani objektivně poznatelné⁷⁴. Objevuje se zde ovšem i problém, na který upozorňuje Jerzy Stelmach⁷⁵, totiž že právní jistota může být pouze jednou z hodnot, které jsou s právem spojovány, a bude tak s nimi často kolidovat. Právě v tomto případě dochází ke kolizi právní jistoty a spravedlnosti, kterou v případě rozhodování dle ekvity stavíme jako hodnotu nejvyššího významu. V kontextu kap. 1.2 jde pak o konflikt práva na spravedlivý proces společně s principem právní jistoty a principem autonomie stran.

2.3.2 Právní jistota v kontextu rozhodčího řízení

V kapitole 1.2 jsem uvedl, že Ústavní soud se přiklonil ke smluvnímu chápání rozhodčího řízení. Tento postoj má zásadní dopad na povahu rozhodce jako takového – rozhodce totiž není pojímán jako orgán veřejné moci⁷⁶ a nelze tak dle mého názoru hovořit o plnohodnotné alternativě soudnímu rozhodování sporů.

Z již citované nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. IV. ÚS 690/01, plyne, že právní jistota je toliko vztahována k aplikaci práva orgány veřejné moci; rozhodce je tím pádem z toho požadavku opětovně vyloučen. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07, vyslovil názor, že pokud by měl soud možnost meritorního přezkumu rozhodčího nálezu, popřel by se tím smysl rozhodčího řízení (a odkázal v této souvislosti na právní úpravu jiných zemí i na vzorový zákon UNCITRAL). Je zcela na místě přisvědčit Ústavnímu soudu, že právní úpravy rozhodčího řízení zpravidla neumožňují meritorní přezkum sporu, nicméně zpravidla umožňují zrušení rozhodčího nálezu pro rozpor s veřejným

⁷² STELMACH, Jerzy. Může být právní interpretace zárukou právní jistoty? In: GERLOCH, Aleš, TRYZNA, Jan, WINTR, Jan (eds.). *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. S. 138.

⁷³ LISSE, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 515.

⁷⁴ KELSEN, Hans. *Ryzí nauka právní*. Praha: Orbis, 1933. S. 12-13.

⁷⁵ STELMACH, op. cit., s. 140.

⁷⁶ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2620/09. Dále též: BĚLOHLÁVEK, *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo*, op. cit., s. 204-205.

pořádkem, což česká právní úprava neobsahuje (pouze umožňuje zrušení rozhodčího nálezů v případě, že rozhodce nedbal právních předpisů na ochranu spotřebitele).

Obdobně zásadní dopad na problematiku právní jistoty a předvídatelnosti rozhodování má i rozhodnutí *Cour d'appel de Paris* ve věci *Société Centrale Fotovista v. Vanoverbeke et al.* (2004)⁷⁷ zmiňované v kap. 2.1, které předpokládá, že pozitivní právo bude prvotně stát v pozici hodnoceného systému, jako hodnotící systém se stane přípustné až druhotně, tedy až projde „testem spravedlnosti“. V běžném případě, kdy by bylo rozhodováno dle práva, strany sporu by legitimně očekávaly, že jim bude poskytnuta efektivní ochrana v jejich právech a dopomoc k realizaci jejich subjektivních práv. Stejně tak strany sporu spoléhají, že sankce, která je postihne je zákonem předvídaná a nemůže být žádná jiná, či naopak, že je nepostihne žádná sankce v případě, kdy si počínají dle práva⁷⁸. V případě rozhodčího řízení ovšem v kontextu již výše uvedené nalézací činnosti Ústavního soudu nemusí vůbec dojít k naplnění principu právní jistota, tím spíše pak nemusí dojít k naplnění tohoto principu při rozhodování dle ekvity či jako *amiable compositeur*.

Jak již jsem uvedl na úvod kap. 2, hodnocení skutkového stavu provedené normami, které sice dopadají na stejné skutkové případy, ale pocházejí z různých normativní systémů, může být odlišné až kontradiktorní. Strany sporu se tak při rozhodování nikoliv podle práva svým způsobem (dopředu) vzdávají svých nároků, které plynou z právní jistoty⁷⁹. Stranám sporu tak je uzavřena prakticky jakákoliv cesta k meritornímu přezkumu rozhodčího nálezů, a to i tehdy, pokud by byly skutkové nebo právní závěry učiněné rozhodcem zjevně nesprávné⁸⁰. Stejně pak dopadne tato nepřezkoumatelnost i na rozhodování dle spravedlnosti, kde kontradiktornost⁸¹ a nepředvídatelnost výsledku může být o to patrnější. Domnívám se, že spravedlnost může v tomto kontextu posloužit obhajobě prakticky jakéhokoliv závěru. Hodí se tak citovat

⁷⁷ *Revue de l'arbitrage*, r. 2004, č. 4, s. 907-916.

⁷⁸ KNAPP, op. cit., s. 205.

⁷⁹ V tomto ohledu je nutno mít na paměti, že rozhodování dle spravedlnosti se váže pouze na oblast práva hmotného. Rozhodování dle zásad spravedlnosti či jako *amiable compositeur* neznamena volný prostor pro rozhodce v oblasti procesních aspektů konkrétního rozhodčího řízení. (BĚLOHLÁVEK, *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*, op. cit., s. 929-930.)

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 32 Cdo 953/2009.

⁸¹ VEČEŘA, *Spravedlnost v právu*, op. cit., s. 14.

příhodný výrok Alfa Rosse⁸² pronesený sice na adresu přirozeného práva, ale stejnou měrou dopadající i na spravedlnost: „Přirozené právo, stejně jako děvka, poslouží každému.“

Alexander Bělohávek v kontextu předvídatelnosti rozhodování dle zásad spravedlnosti nabízí stranám možnost, aby rozhodce předem omezili či mu poskytly vodítko v takovém rozhodování. Takovýmto návodem pak může být například ujednání, kde strany odkáží na ustálenou praxi rozhodování dle zásad spravedlnosti v příslušném státě. Osobně se nedomnívám, že by odkaz na ustálenou praxi byl jakýmkoliv řešením zde rozebíraného rizika. V případě České republiky je pak prakticky nemožné se dozvědět o konkrétní praxi v rozhodování dle zásad spravedlnosti, a to ve smyslu § 19 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení, který zásadně stanovuje neveřejnost rozhodčího řízení. Stejně tak ani rozhodčí nálezy nejsou zpravidla zveřejňovány⁸³ a rozhodce nemá faktickou možnost se s nimi seznámit. Tuto možnost by snad mohl mít rozhodce stálého rozhodčího soudu, který by se seznámil s jinými případy rozhodovanými v rámci tohoto rozhodčího soudu. I přesto je takovéto řešení spíše nereálné; bylo by možné jej realizovat pouze v případě, že by existovala buď sjednocující praxe „nejvyššího“ rozhodčího soudu nebo pokud by byla sestavována sbírka rozhodčích nálezů, která by určitou rozhodovací praxi pomáhala utvářet. Stejně tak se nelze spoléhat, že dohoda stran o konkrétních „podobách spravedlnosti“ byla jakýmkoliv řešením právě pro její subjektivní charakter. Smluvní strany by se tak mohly jediné spolehnout na ujednání, že rozhodnutí nepovede k nespravedlnosti⁸⁴. S ohledem na silně omezené možnosti přezkumu by ovšem ani takové omezení rozhodce nevedlo k „nespravedlivému“ řešení.

2.3.3 Předvídatelnost rozhodnutí a právní argumentace

Hlavním cílem činnosti soudce i rozhodce je bezesporu řešení konkrétního právní případu. Tuto činnost provádí shromážděním faktů, na jejichž základě vyvodí závěr a následně vznikne

⁸² ROSS, Alf. *On law and justice*. New Jersey: The Lawbook Exchange, 2012. S. 261.

⁸³ Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR na svých internetových stránkách publikoval několik nálezů. Jde ovšem o nálezy v řádu jednotek, přičemž k rozhodování dle zásad spravedlnosti se váže pouze jeden (Rozhodčí nález ze dne 3. 4. 2014, sp. zn. Rsp. 843/13), ten ale pouze hovoří o nezbytnosti určitého zmocnění k takovému rozhodování (nijak tedy nedefinuje ani neupřesňuje zásady spravedlnosti). Stejně tak Rozhodčí soud při IAL SE publikoval několik rozhodčích nálezů, ale žádný nepřibližuje obsah zásad spravedlnosti.

⁸⁴ Jak jsem již uvedl, někteří právní filozofové hovoří spíše o citu člověka pro nespravedlnost než pro spravedlnost. K tomu dále viz VEČEŘA, *Spravedlnost v právu*, op. cit., s. 7 a násl., 138-139.

individuální právní akt v podobě soudního rozhodnutí nebo rozhodčího nálezu. Shromáždění faktů ovšem samo o sobě nevede k vyvození závěru; k závěru by měl vést proces právní argumentace.

Je nepochybné, že kontinentální systém práva je založen na dominanci normativního právního aktu jako základního pramene práva⁸⁵. Nezpochybnitelným účelem práva je bezesporu snížení společenské entropie a odstranění konfliktů (včetně jejich předcházení)⁸⁶. Aby mohl být tento účel naplňován je nezbytná důvěra adresátů právních norem v právní řád. Je tak nezbytné, aby soudce ve svém rozhodovacím procesu postupoval předvídatelným a odůvodněným postupem podle předem definovaného hodnotícího systému. Jinými slovy, aby právní argumentace užitá soudcem hledala důvody své legitimacy v právu⁸⁷. Je zde tak patrný úkol právní metodologie coby vědy zkoumající právní argumentaci. Pouze právní argumentace založená na vědeckém poznání práva je schopna naplnit popsany účel práva.

Právní metodologie coby teorie právní argumentace tak má svůj hlavní cíl v zajištění předvídatelnosti soudcovského rozhodování a tím i omezení volné úvahy soudce při aplikaci práva⁸⁸. Právní argumentace legitimizovaná nám vlastní ideou práva tak nehledá pravdu, ale hodnotí lidské chování prostřednictvím práva⁸⁹. Rozhodování dle ekvity ovšem provádí hodnocení lidského chování podle předem neznámého normativního systému, jehož jediným cílem je hodnota spravedlnosti, jež má naprosto nejasný obsah.

Samotné odchýlení od hmotného práva s sebou pak, dle mého názoru, nese i větší nároky na kvalitu odůvodnění a právní cit rozhodce, jakožto i na výstavbu právních argumentů stran sporu i samotného rozhodce. V kontextu již citovaných rozhodnutí k *amiable composition* se domnívám, že rozhodování dle ekvity (obecně) v sobě nese dvě roviny odůvodnění:

1. Primárně jde o odůvodnění spravedlnostního hodnocení konkrétního rozhodce, tj. odůvodnění proč je určité řešení shledáváno spravedlivým, jakožto například i popis

⁸⁵ VEČEŘA, *Spravedlnost v právu*, op. cit., s. 145.

⁸⁶ HANUŠ, Libor. *Glosy k právní argumentaci*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. S. 13-14.

⁸⁷ MELZER, op. cit., s. 33.

⁸⁸ MELZER, op. cit., s. 9.

⁸⁹ BRZOBOHATÁ, Karin. Argumentace v procesu tvorby individuálních právních aktů. In: HARVÁNEK, Jaromír et al. *Právní teorie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. S. 306.

metody, na základě níž spravedlnostní hodnocení proběhlo či též proč by jiné řešení vedlo k nespravedlnosti. Domnívám se, že takovéto odůvodnění musí být značně precizní a je logicky náročnější než v případě rozhodování dle hmotného práva, jehož ustanovení mohou být jako argumentační nástroj dostačující.

2. V případě, že rozhodce opře své rozhodnutí o normy hmotného práva, pak i odůvodnění proč právě tyto normy směřují k dosažení spravedlivého řešení⁹⁰. Jinými slovy musí být rozhodce schopen se argumentačně vypořádat s odůvodněním, proč aplikace právních norem vede k dosažení požadovaného spravedlivého stavu.

Rozhodce je tak postaven pochopitelně před nelehký argumentační úkol, nicméně právě díky dané možnosti derogace hmotněprávních ustanovení argumentem spravedlnosti, jsou stran sporu uvrhnuty do stavu naprosté právní nepředvídatelnosti rozhodnutí.

⁹⁰ Jde tedy o konstrukci obdobnou způsobu, jakým nazíral na *amiable composition* pařížský odvolací soud v rozhodnutí *Société Centrale Fotovista v. Vanoverbeke et al.* (2004) zde již uvedeném.

3 ZÁVĚR

Již v úvodu této práce jsem naznačil, že otázka předvídatelnosti rozhodování dle zásad spravedlnosti je otázkou značně nelehkou a může být nazírána z několika úhlů. Zastánci rozhodování dle zásad spravedlnosti spatřují v tomto způsobu rozhodování snazší způsob řešení sporu než je řešení dle hmotného práva, který najde své uplatnění v obchodním styku; jeho odpůrci naopak tomuto rozhodování vytýkají jeho nepředvídatelnost. Z práce samotné je evidentní, že se považují za kritika rozhodování dle spravedlnosti (ale též rozsahu možností přezkumu rozhodčího nálezu jak jsou v současné době právním řádem zakotveny).

Způsob rozhodování v rozhodčím řízení prodělal dle mého názoru svůj vývoj. Jak jsem ostatně i uvedl, rozhodování dle spravedlnosti má svůj původ v obchodním styku mezi obchodníky na trzích, kteří hledali rychlé řešení případných sporů, přičemž rozpory mezi právy domovských států (nebo i měst) obchodníků mohly být značné a v dřívějších dobách prakticky nepřekonatelné, jinými slovy nebylo v silách soudu se zabývat právem jiného státu nebo města. V dnešním globalizovaném světě ovšem zjištění obsahu práva jiného státu nepředstavuje zásadní problém a lze svým způsobem (minimálně na území Evropy) hovořit o harmonizaci právních řádů. Nadto zjištění rozhodné práva zpravidla je možné ještě před samotným uzavřením závazkového poměru a strany sporu tak nežijí v nejistotě, kterým právním řádem se spor bude řídit. Stejně tak je jim dána možnost volby rozhodného práva.

Je nepochybné, že moderní právní demokratické státy přiznávají právní jistotě velkou míru ochrany, což ovšem neznamena odsunutí spravedlnosti na druhou kolej. Spravedlnost stále zůstává součástí ideje práva⁹¹. Ovšem vyloučení rozhodování dle hmotného práva a rozhodování jen dle spravedlnosti považují za reminiscenci dob minulých. Jinak řečeno, rozhodování výhradně dle spravedlnosti nepovažují za kompatibilní se současným materiálním chápáním moderního právního demokratického státu, a to i přes význam autonomie vůle stran, kterým například Ústavní soud vůbec rozhodcovskou činnost odůvodňuje. Model rozhodování dle ekvity tak stojí v kontrapozici právnímu formalismu spočívajícím ve vázanosti rozhodování soudce zákonem ve smyslu čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR. Jak jsem se již pokusil v práci nastínit,

⁹¹ Srov.: RADBRUCH Gustav. *O napětí mezi účely práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. Dále též: KNAPP, op. cit., s. 41. MELZER, op. cit., s.

domnívám se, že jde o podobu krajního antiformalismu⁹², který v důsledku vede k úplnému popření požadavků právní jistoty, resp. jejímu omezení pouze na procesní otázky sporu.

Samotná otázka právní jistoty při rozhodování dle zásad spravedlnosti ovšem souvisí s charakterem rozhodčího řízení, který byl popisován v úvodní kapitole této práce. Budeme-li (resp. bude-li Ústavní soud) hledat původ rozhodčího řízení toliko v dohodě stran, tj. přikloníme-li se ke smluvní teorii rozhodčího řízení, a nepřiznáme rozhodčímu řízení status plnohodnotné alternativy soudnímu řízení, zůstanou účastníci sporů řešených rozhodci stále fakticky zbavení svého práva na spravedlivý proces. Požadavek právní jistoty je pak z mého pohledu v rozhodčím řízení, kde je rozhodováno *ex aequo et bono*, popřen ještě výrazněji než je tomu při rozhodčím řízení rozhodovaném dle hmotného práva. Rozhodnutí učiněné dle spravedlnosti je tak nepřezkoumatelné (dojde-li k dodržení procesního postupu) již z titulu toho, že jde o rozhodčí řízení. Nadto existuje markantní riziko svévolného rozhodování rozhodce.

De lege ferenda je tak nutné se zabývat vůbec významem rozhodování dle zásad spravedlnosti v dnešní podobě rozhodčího řízení, jakožto i se na tuto problematiku dívat obecně soudobým nazíráním na (obecné) požadavky na rozhodování sporů. Osobně se domnívám, že rozhodování dle ekvity či jako *amiable compositeur* by mělo být vyhrazeno toliko mezinárodnímu obchodu, nicméně i zde o jeho významu v kontextu již nastíněné globalizace soudobého světa a překonávání problémů se zjištěním práva jiného státu silně pochybuji. Jsem tak toho názoru, že ani v rozhodčím řízení by nemělo docházet k takto markantnímu odklonu od hmotného práva jako pramene rozhodování. Požadavek právní jistoty či předvídatelnosti rozhodnutí ve smyslu hmotněprávním považuji za natolik zásadní, že se nedomnívám, že by je mělo být možno derogovat dohodou stran s odkazem na vůli stran určovat svůj osud. Takovým způsobem bychom následně mohli přistoupit prakticky ke každé problematice a jakákoliv řada právních norem by tak ztrácela svůj smysl.

⁹² VEČEŘA, Miloš. Soudcovské dotváření práva. In: GERLOCH, Aleš, TRYZNA, Jan, WINTR, Jan (eds.). *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. S. 226-227.

Literatura

Česká literatura

- [1] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo*. Praha: C. H. Beck, 2008. 2190 s. ISBN: 978-80-7400-096-6.
- [2] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. Praha: C. H. Beck, 2012, 1762 s. ISBN: 978-80-7400-452-0.
- [3] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů*. Praha: C. H. Beck, 2012. 1776 s. ISBN: 978-80-7179-342-7.
- [4] BĚLOHLÁVEK, Alexander J., HAVLÍČEK, Karel, KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi. Stati a judikatura*. Praha: HBT, 2015. 313 s. ISBN: 978-80-87109-60-1.
- [5] BOGUZSAK, Jiří, ČAPEK, Jiří, GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Praha: ASPI, 2004. 347 s. ISBN: 80-7357-030-0.
- [6] GERLOCH, Aleš, TRYZNA, Jan, WINTR, Jan (eds.). *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 497 s. ISBN: 978-80-7380-388-9.
- [7] GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 310 s. ISBN: 978-80-7380-454-1.
- [8] HANUŠ, Libor. *Glosy k právní argumentaci*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 86 s. ISBN: 978-80-210-6417-1.
- [9] HARVÁNEK, Jaromír, et al. *Právní teorie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 439 s. ISBN: 978-80-7380-458-9.
- [10] HOBBS, Thomas. *Leviathan, neboli, O podstatě, zřízení a moci státu církevního a občanského*. Praha: Melantrich, 1941. 375 s.
- [11] LISSE, Luděk. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Linde, 2012. 920 s. ISBN: 978-80-7201-874-1.
- [12] Kelsen, Hans. *Ryzí nauka právní: metoda a základní pojmy*. Praha: Orbis, 1933. 55 s.
- [13] KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995. 247 s. ISBN: 80-7179-028-1.
- [14] KRŠKOVÁ, Alexandra. *Dejiny politickej a právnej filozofie*. Bratislava: IURA EDITION, 2011. 690 s. ISBN: 978-80-8078-385-3.
- [15] MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vyd. Praha, C. H. Beck, 2011. 296 s. ISBN: 978-80-7400-382-0.

- [16] OLÍK, Miloš, MAISNER, Martin, POKORNÝ, Radek, et al. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (Komentář)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 456 s. ISBN: 978-80-7478-714-0.
- [17] OSINA, Petr. *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012. 123 s. ISBN: 978-80-87576-13-7.
- [18] RADBRUCH Gustav. *O napětí mezi účely práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 157 s. ISBN: 978-80-7357-919-7.
- [19] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 399 s. ISBN: 978-80-7478-004-2.
- [20] RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komře České republiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2003. 231 s. ISBN: 80-86473-51-1.
- [21] SCHELLE, Karel, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 300 s. ISBN: 80-86432-19-X.
- [22] VEČEŘA, Miloš. *Spravedlnost v právu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 182 s. ISBN: 80-210-1644-2.
- [23] VEČEŘA, Miloš, STRACHOŇOVÁ, Monika, HAPLA, Martin (eds.). *Weyrův den právní teorie*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN: 978-80-210-8001-0.
- [24] WAGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, et al. *Listina základních práv a svobod (Komentář)*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 931 s. ISBN: 978-80-7357-750-6.
- [25] WEYR, František. *Teorie práva*. Brno: Orbis, 1936. 388 s.

Cizojazyčná literatura

- [26] DERRAINS, Yves, JARVIN, Sigvard. *Collection of ICC Arbitral Awards 1974-1985*. Deventer: Kluwer Law and Taxation Publishers, 1998. 581 s. ISBN: 90-6544-397-5.
- [27] GAILLARD, Emmanuel. *Legal Theory of International Arbitration*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. 194 s. ISBN: 978-90-04-18714-6.
- [28] LEW, Julian D. M., MISTELIS, Loukas A. (eds.). *Arbitration Insights. Twenty Years of the Annual Lecture of the School of International Arbitration*. Alphen ann den Rijn: Kluwer Law Interntional, 2007. 506 s. ISBN: 978-90-41-12606-1.
- [29] MRVA, Michal (eds.). *Normatívna analýza inštitútu legisvakancie*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2009. 89 s. ISBN: 978-80-7160-292-7.

- [30] ROSS, Alf. *On law and justice*. New Jersey: The Lawbook Exchange, 2012. 383 s. ISBN: 978-1-58477-488-4.
- [31] ROVINE, Arthur. W. (ed.). *Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation. The Fordham Papers 2009*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. 454 s. ISBN: 978-90-04-18291-2.
- [32] WEBSTER, Thomas H. *Handbook of UNCITRAL Arbitration*. London: Sweet & Maxwell, 2010. 1064 s. ISBN: 978-1-84703-898-2.

Články

- [33] BĚLOHLÁVEK, Alexander J., PEZL, Tomáš. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. *Právní rozhledy*, 2004, č. 7, s. 256-261. ISSN: 0231-6625.
- [34] BĚLOHLÁVEK, Alexander J., PAULÍČKOVÁ, Alena. Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. *Právník*, 2009, roč. 148, č. 12, s. 1362-1365. ISSN: 0231-6625.
- [35] BETTO, Jean-Georges. Azran c/Gutzwiller. Société Centrale Fotovista c/ Vanoverbeke et autres. *Revue de l'arbitrage*, 2004, č. 4, s. 907-916. ISSN: 0556-7440.
- [36] HERBOCZKOVÁ, Jana. Amiable compositeur v mezinárodním rozhodčím řízení. *Právní rozhledy*, 2008, č. 17, s. 632-637. ISSN: 1210-6410.
- [37] LISSE, Luděk. Rozhodování rozhodce (nejen) podle zásad spravedlnosti. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 7, s. 218-221. ISSN: 1803-6554.
- [38] LISSE, Luděk. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*, 2011, č. 15, s. 551-557. ISSN: 1210-6410.
- [39] PECHA, Richard. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 41-45. ISSN: 1210-6348.
- [40] POPOV, Simeon. Rozhodčí řízení nebo soudní řízení? *Bulletin advokacie*, 2006, č. 1, s. 38-40. ISSN: 1210-6348.
- [41] RABAN, Přemysl. K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 1, s. 25-34. ISSN: 1210-6348.
- [42] RŮŽIČKA, Jaroslav. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 32-40. ISSN: 1210-6348.
- [43] VLASTNÍK, Jiří. Právo na spravedlivý rozhodčí proces? *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, s. 1-12. ISSN: 1210-6410.

Elektronické zdroje

- [44] Důvodová zpráva k zákonu č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, sněmovní tisk 1136. In: *Digitální depozitář* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [cit. 26. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t113600.htm>
- [45] Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, sněmovní tisk 371. In: *Digitální depozitář* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [cit. 5. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71343&pdf=1>
- [46] JIRSA, Jaromír. Jak se dnes snáší rozhodčí řízení s občanským soudním řádem (aneb několik úvah na věčné téma podpůrného použití o. s. ř. na řízení před rozhodci). In: *pravniprostor.cz* [online]. Atlas consulting, a. s., publikováno 8. 12. 2015 [cit. 8. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/jak-se-dnes-snasi-rozhodci-rizeni-s-obcanskym-soudnim-radem-aneb-nekolik-uvah-na-vecne-tema-podpurneho-pouziti-o-s-r-na-rizeni-pred-rozhodci>

Právní předpisy

- [47] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 26. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mjnh>
- [48] Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 6. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mrnge>
- [49] Evropská úmluva na ochranu lidských práv, ve znění pozdějších ustanovení. In: *Evropský soud pro lidská práva* [online]. Evropský soud pro lidská práva [cit. 26. 11. 2015]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf
- [50] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 26. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyzv6ojzfuytanq>

- [51] Zákon č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Beck-online* [online právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 26. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhe2f6mrrgywtm>
- [52] FRANCOUZSKÁ REPUBLIKA. Code de procédure civile, ve znění pozdějších předpisů. *Legifrance* [online]. République Française [cit. 26. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070716&dateTexte=20151126>
- [53] ŠVÝCARSKÁ KONFEDERACE. Loi fédérale sur le droit international privé, ve znění pozdějších předpisů. *Le Conseil fédéral. Le portail de Gouvernement suisse* [online]. Confédération suisse [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19870312/index.html>
- [54] ŠVÝCARSKÁ KONFEDERACE. Code de procédure civile, ve znění pozdějších předpisů. *Le Conseil fédéral. Le portail de Gouvernement suisse* [online]. Confédération suisse [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20061121/index.html>
- [55] UNCITRAL. Model Law on International Commercial Arbitration (1985), with amendments as adopted in 2006. UNCITRAL [online]. UNCITRAL [cit. 26. 11. 2015]. Dostupné z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf

Judikatura

- [56] Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 7. 2002., sp. zn. IV. ÚS 174/02. Ústavní soud ČR [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 30. 1. 2016]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-174-02>
- [57] Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 1. 2007, sp. zn. II. ÚS 805/06. Ústavní soud ČR [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 30. 1. 2016]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-805-06>
- [58] Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 6. 2007, sp. zn. III. ÚS 1300/07. *Ústavní soud ČR* [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 30. 1. 2016]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-1300-07_1
- [59] Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2008, sp. zn. I. ÚS 2619/08. *Ústavní soud ČR* [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-2619-08_1

- [60] Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. II. ÚS 3059/08. *Ústavní soud ČR* [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-3059-08_1
- [61] Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 37/08. *Ústavní soud ČR* [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-37-08_1
- [62] Nález Ústavního soudu ze dne 5. 1. 2010, sp. zn. II. ÚS 2620/09. *Ústavní soud ČR* [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 7. 3. 2016]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-2620-09_1
- [63] Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 533/10. *Ústavní soud ČR* [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 30. 1. 2016]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-533-10_1
- [64] Nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07. *Ústavní soud ČR* [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-3227-07_1
- [65] Nález Ústavního soudu ze dne 26. 11. 2012, sp. zn. IV.ÚS 334/11. *Ústavní soud ČR* [online]. Ústavní soud ČR, © 2015 [cit. 7. 3. 2016]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-334-11_1
- [66] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2273/2007. *Nejvyšší soud ČR* [online]. Nejvyšší soud ČR, 2010 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/84C15F29BBF9CE68C1257A4E0065CF79?openDocument&Highlight=0
- [67] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 32 Cdo 953/2009. *Nejvyšší soud ČR* [online]. Nejvyšší soud ČR, 2010 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/8D870BDC4F731FC8C1257A4E0065D0F2?openDocument&Highlight=0
- [68] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2014, sp. zn. 4 Tdo 239/2014. *Nejvyšší soud ČR* [online]. Nejvyšší soud ČR, 2010 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/1D0CDFE4E0A33284C1257CF3003542E1?openDocument&Highlight=0
- [69] Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 23. 10. 2009, sp. zn. 189/2009. *Rozhodčí soud při IAL SE* [online]. Rozhodčí soud při IAL SE, © 2015 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.rozhodcisoud.net/cz/sekce/vazanost-rozhodce-petitem-195/>

- [70] Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 6. 6. 2010, sp. zn. 102/2010. *Rozhodčí soud při IAL SE* [online]. Rozhodčí soud při IAL SE, © 2015 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.rozhodcisoud.net/cz/sekce/zasada-rovnosti-ucastniku-187/>
- [71] Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 16. 7. 2010, sp. zn. 108/2010. *Rozhodčí soud při IAL SE* [online]. Rozhodčí soud při IAL SE, © 2015 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.rozhodcisoud.net/cz/sekce/spravedlnost-189/>
- [72] Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR ze dne 3. 4. 2014, sp. zn. Rsp. 843/13. *Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR* [online]. Rozhodčí soud při HKČ a AK ČR, © 2016 [cit. 11. 2. 2016]. Dostupné z: http://www.soud.cz/downloads/H_Ekvita_RN_843_13.pdf